

Spolufinancováno
Evropskou unií

Rozvoj procesů zadávání sociálních služeb v Olomouckém kraji

CZ.03.03.01/00/22_021/0001964

Koncept skupinového rozhovoru DIAMANT

Koncept skupinového rozhovoru DIAMANT

15.1. 2024 | Zářivě modrý diamant podněcuje fantazii

Koncept setkání

- Náš projekt počítá s tím, že obecní sociální práce by mohla být zdrojem informací použitelných pro SPRSS, proto jsme začali spolupracovat s malými obcemi
- Podle výzkumu ale obce nezjišťují potřeby, neumí používat sofistikované nástroje sociální práce, takže není divu, že ani neumí věrohodně podložit nedostatky sítě vlastními poznatky
- Proto chceme zjistit víc o tom, jak vlastně funguje obecní sociální práce, abychom pochopili, co a jak je možné/potřebné změnit
- Zveme si odborníky, kteří současně jsou všichni účastníky sociální práce, a přitom vidí problém z různých úhlů pohledu, různých rolí v systému přípravy a realizace sociální práce, protože plastický obrázek usnadní pochopení problémů i hledání řešení.

1. Expozice: Problém a náš úkol v projektu

Zkušenosti Olomouckého kraje v roli koordinátora plánování a správce krajské sítě sociálních služeb ukazují, že zjišťování potřeb, byť je v souladu s právním rámcem i metodikami MPSV nereflektuje potřeby obyvatel.

Ukazuje se, že procesy SPRSS, kam má obecní sociální práce přispívat, trpí problémy:

(a) sociodemografická analýza se vydává za zjišťování potřeb a

(b) když se pak dostane na obce, zjišťuje se potřebnost služeb, a nikoliv nutně potřeby obyvatel – problém, což má dělat sociální práce, obecní to zhusta nedělá¹.

Tím se do značné míry celý proces SPRSS odpoutává od sociální práce. Současně se však očekává, že ORP ví o potřebách obyvatel na svém území, neboť mají blíže k ohroženým skupinám obyvatel než kraje.

Systém je navíc výrazně založen na informacích získávaných od poskytovatelů sociálních služeb.

Toto nefunguje, proto jsme v projektu rozhodli věnovat pozornost obcím prvního a druhého typu a jejich sdružením (MAS apod.), protože jsou ještě blíže obyvatelům. Chceme zjistit:

1. zda a do jaké míry obce prvního stupně a místní akční skupiny (dále MAS) znají potřeby lidí na svém území a

¹ Věc komplikuje pojetí zákona 108/2006 Sb., který obcím velí poskytovat kraji informace „o **potřebách poskytování sociálních služeb** osobám nebo skupinám osob na území obce“. Obce berou tuto povinnost bez pochopení faktu, že informace o potřebě poskytování sociálních služeb je výsledkem série kroků vylučujících možnost zajistit **potřeby podpory** člověka jinými zdroji, než je právě registrovaná sociální služba. Podstatou těchto kroků jsou (často sofistikované) metody sociální práce naplňující princip subsidiarity v sociální práci, který obce opomíjí. Problém navazuje na všeobecný nešvar vnímat paragrafy zákona 108/06 Sb. a vyhlášky jako metodiku.

2. co potřebují k tomu, aby mohly aktivně přispívat do procesů střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb

Naším projektovým úkolem je

- hledat nové nástroje pro zjišťování potřeb občanů v sociální oblasti v Olomouckém kraji
- nalézt nástroje, kterými kraj může lépe definovat potřeby i parametry potřebných služeb

V projektu jsme se zavázali analyzovat procesy spolupráce kraje a obcí, diskutovat a ověřovat nové návrhy pro kooperaci, postupně bude docházet k návrhům dílčích změn a rozvoji systému spolupráce. Od zapojených aktérů očekáváme, že budou poskytovat v rámci analyzování problému zpětnou vazbu o tom, zda prozkoumávané procesy považují za funkční a efektivní a případně budou sami aktivně přinášet náměty na jejich úpravy. Tímto iterativním procesem chceme současně s prohlubováním poznání testovat koncepty nových nástrojů a forem spolupráce. Zjišťujeme zdroje informací pro ORP a jak obce s informacemi pracují, co dále potřebují pro identifikaci potřeb občanů a pro jejich naplňování zajištěním sociálních služeb a jak v tom může svou dnešní praxi zlepšit kraj.

Nastavení procesů střednědobého plánování od obcí očekává, že budou mít lepší přehled, než má kraj o potřebách osob na svém území.

Zkušenosti i výzkum (Hubíková) ukazují, že tato premisa neplatí: **není běžnou praxí obcí monitorovat potřeby správního obvodu** z hlediska poptávky a potřeb a zachycení případných bílých míst v nabídce služeb sociální práce a dle toho přizpůsobovat nabídku pomoci v území i do budoucna, obce neumí **přesvědčivě doložit systémové nedostatky** a nedostupnost či nevhodnost nastavení služeb sociální pracovníci **nevyužívají informace pro vyhodnocování** souladu nabídky služeb sociální práce s potřebami a poptávkou klientů, sociální pracovníci **nemusí být schopni dohlédnout rizika strukturálního znevýhodnění** či vyloučení celých cílových skupin či určitých typů, **data získaná od sociálních pracovníků či jejich nadřízených nemají ucelené a vyhodnocované informace** za správní obvody svých obcí

Nadto zkušenosti ukazují, že převažujícím cílem spolupráce s klientem s komplexními potřebami je „**umístění do služby**“ (pobytové) a nástrojem je podání informace či zprostředkování a pak spolupráce de facto končí (mimo opatrovnictví).

2. Kde se v projektu nacházíme

Na přelomu fází:

- prozkoumávání procesů zjišťování potřeb, role aktérů, zejm. OK a obcí s cílem porozumět příčinám problémů (KA1)
- testování možných řešení problémů, tj. ideace (definování) nových postupů a v debatě s aktéry poznat limity a příležitosti možných řešení (KA2) – MODRÝ DIAMANT

Ke společné debatě zveme zástupce různých institucí počínaje vzdělavateli, přes akademickou sféru až k různým úrovním veřejné správy s cílem získat prostřednictvím jejich zkušeností a specifického úhlu pohledu ucelenější obraz skutečnosti, se kterou potřebujeme ohnout. Účast přislíbili:

Na problém a možná řešení se budeme dívat prostřednictvím různých úhlů pohledů (plochy broušeného diamantu) v následující struktuře.

- Prostřednictvím kazuistik se ponoříme do hloubky problému s cílem porozumět tomu, **jak ne/funguje systém**. Kazuistiky přinesou sociální pracovníci obcí I a II typu a OK.
 - o Co kazuistiky vypovídají o nedostatcích a co o silných stránkách systému?
 - o Do jaké míry to koresponduje s předpoklady projektu a se závěry Hubíková?
- Pak se zaměříme na **identifikaci ohrožení spojených s tlakem na změny zaběhlého systému a příležitostí**, jak se posunout kupředu:
 - o Jakých změn/čeho se obávají sociální pracovníci obcí, koordinátoři plánování, politici, vzdělavatelé, akademici a další aktéři? Co víme o odporu lidí ke změnám, o pociťovaných slabinách?
 - o Kde je potenciál potřebný pro změnu? Na čem se dá stavět?
 - o Co jsou klíčové výzvy a nepříjemné pravdy spojené s dnešním nefunkčním systémem?
- Na závěr budeme chtít mluvit o představě žádoucích změn. O jaké změny a v jakém místě systému máme usilovat?
 - o Jaké jsou systémové překážky, které podporují dnešní nevyhovující stav?
 - o Jak by měl systém fungovat, aby sociální pracovníci mohli používat informace pro dokladování nedokonalostí krajské sítě sociálních (a jiných) služeb?
 - o Co můžeme použít pro prosazení potřebných změn?
 - o Jaké prvky systému je potřeba odstranit ze systému, aby fungoval lépe?

3. Program skupinového rozhovoru DIAMANT

- 9:00 Stručně o projektu a úvod do problému (Milena Johnová a David Kocman)
- 9:15 Kazuistika č. 1 představení a diskuse (Mirka Koucká a Míša Kotěšovská)
- 9:55 Kazuistika č. 2 představení a diskuse (Alena Hanušová a Veronika Nakládalová)
- 10:35 přestávka na kafe etc.**
- 10:50 Co vypovídají kazuistiky o systému a jak to koresponduje s výsledky výzkumu
- 11:20 Kdo a proč bude bránit zaběhlý systém, kde je potenciál změn a na čem se dá stavět
- 11:50 Jaké jsou klíčové výzvy a nepříjemné pravdy
- 12:20 přestávka na housku, kafe etc.**
- 12:50 Jaké jsou systémové překážky, které budou blokovat změny
- 13:10 Jak by měl systém správně fungovat
- 13:30 Co můžeme použít pro prosazení potřebných změn
- 13:40 Jaké prvky musíme odstranit ze systému
- 13:50 Feedback jedním slovem
- 14:00 Závěr skupinového rozhovoru**

4. Účastníci rozhovoru DIAMANT:

Jméno a příjmení	Instituce
Mgr. Bc. Kateřina Steffanová	vedoucí oddělení sociální práce, MM Přerov
Bc. Michaela Gajdošová, DiS.	MM Olomouc
Mgr. Martina Paseková	ORP, sociální pracovnice, oddělení sociální práce a poradenství, MM Olomouc
Mgr. Simona Čubáková	vedoucí oddělení SPOD, KÚ Zlínského kraje
Mgr. Monika Beranová	Kraj Vysočina
Bc. Miluše Průšová, DiS.	Kraj Vysočina
Miroslava Koutská, DiS.	Obec Příkazy, Střeň
Mgr. Michaela Kotěšovská	Obec Příkazy, Střeň
Bc. Alena Hanušová, DiS.	Obec Bělkovice-Lašťany, Domašov u Šternberka, Lipina
Mgr. Bc. Zbyněk Vočka	Vedoucí odboru sociálních věcí, KÚ Olomouckého kraje
Mgr. Valerie Navrátilová	KÚ OK
Mgr. Olga Nepšinská	KÚ OK
Mgr. Pavlína Zlámalová	KÚ OK
Mgr. Hana Bodnarová	KÚ OK
Mgr. Martina Šterclová	KÚ OK
Mgr. Leona Svobodová	MPSV ČR
Mgr. Veronika Havlová, DiS.	MPSV ČR
Mgr. Martin Bednář, Ph.D.	Caritas VOŠ sociální, Olomouc
Mgr. Eliška Kopřivová	Caritas VOŠ sociální, Olomouc
Mgr. Milena Johnová	Projektový tým
David Kocman M.A., Ph.D.	Projektový tým
Mgr. Eva Masná	Projektový tým
Mgr. Jakub Barčík	MPSV
Mgr. Martin Štainer, Ph.D.	Edukol

Závěry ze skupinového rozhovoru byly použity pro přípravu navazujícího projektu.